



ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΔΙΓΗΜΑΤΑ

ΤΟΥ Κ. ΣΤΕΦ. ΔΑΦΝΗ

ΧΩΡΙΑΤΙΚΗ ΤΡΑΓΩΔΙΑ

Κινη την Λιγουσιότινη μέρα, κοντά στη μικρή λίμνη, είδα τον πιο γέρο του χωριού καθισμένο στη συνηθισμένη του θέση.

Η λίμνη ήταν κοιμισμένη, άνατάραχη, ένα τόσο άτα κοιμάται νερού, που το ζώνανε γέρο εντάλαται και καλίμα, άζαμη και σταθάχατα με τα φύλλα τους άρθα σά ρομαίτες... Πάρες λουζόντανε στο νερό, πουάραα κελιδάσαν στα κλαδιά των δέντρων, και το δειλινό ήταν χωρά Θεού ε' εύλια...

Μά ο γέρος, που καθότανε στη ρίζα του πλατάνου, δέ μπορούσε να το χωρή, γιατί ήταν έκατοχρονίτης και τυφλός. Το πετόι του προόπου του ήταν κερτινόαρω και ζαρωμένο, σάν παλιά περωαμενί ή γενειάδα, που κατέθανε άχτινόστη στο στήθος του, είχε ξεπεράσει το άσπρο, γιατί ήταν κερτιζαρωμένη με μια κίτρινη νίτα. Όμοια τα δασία του άφρόδια και τα τσουλιόρια των μαλλιών του, που κατέθανε γέρο άπό το φάσι... Φορούσε ρούχα Κρητικά, βαθιογάλαζα, ξεθορισμένα πιά, και μπότες.

Θρωασιμένος σ' έναν ξύλινο πάγκο, με τη ράχη στον κορμό του πλατάνου, κερτιόσε ένα χοντρό ραβδί άπ' άγριλιά άνάμεσα στα γόνατα, άκοιτινώνταξ έπάνω τα σκεθωμένα των χέρια... Έπάλτο του κεριαχούσε, σά θούες ναού, ο πλάτανος, γέρος κ' αϊτός, μά δυνατός, βουλό άπο κλόνηας και φύλλα... Πίσω ή λίμνη... Πιο πίσω ο Κόρυφος, με τα σπογγάγια νερά του, και μακριά, φόντο, τα βουνά αϊθερόστα... Μά ο γέρος, με τα μάτια στερνά, δέν έβλεπε, δέ μιλούσε...

Κάθωρα κοντά του και τόν έβγαία άπό τη σπηλιή... Έμαθα την ιστορία του στις πιο άδρες της γοαμίες:

Σέ κάποια πλαγιά του Ψηλορείτη είχε δη το φως του κόσμου. Άπο άγορνος ήτανε των άγραμάτο. Έξησε χρόνια διάκερα τη ζωή του άγριμού, του όρνιο, δοκιμάσε όλους τους καιμους κ' όδες τις λαχτάρες... Θυμώτανε πρόματα και άόματα. Άρδιάζε χρονολογίες, όνοματα πασάόθων, μνημονεύσε παλιούς του αντόφρους, σ' ε φρωθιάς και τ' σ' πείναζο, χαρούς και τόπους... Κι' όταν έφτασε στην Έλευσιότινη του 66 και στο Άρσάδι, ο γέρος ζώησε πιο πολή, τα σθουμένα του μάτια λές και κίτρινα ξαννά φέγγος, χτίστησε δύο φώρες τη γής με το ραβδί του και έλεπε με βαθεία φωνή:

— Θιός σχωρόστας, να λέμε, κεριά που κερτινται!

— Πόσο χροιά είσαι, γέροντα; τότε ρώτησα.
— Ποιλό! ποιλό!... Τά έκατό τάζο περωαμένα... Δέ μετρούο μιλό... Δέν κατέω... Κι' άναμένο τόν άέντη το Χάρο... Όχι ως τόν άνημενα στον χαρμό τη Τουαζιάς, σάν άχρτο να τότε παζώ βόλια... Τώρα είμα καταπεσιμένος... Άκαρτερό το Χάροντα σά φίλο, να με γλίσχ άπ' τα βάσανα!...

Κι' ο Μανουάλας του χωριού μου άράδειασε τις ιστορίες του. Μου διηγήθηκε πώς τόρα ζούσε με το γιού του: το Δημητρό, που ήταν νάπαντρος με μια Πατρινά, άπο φαμίλια ξενοφερμένη και πώς άλλο

γιού άπό τοίτο δέν είχε. Κάθε άπόρομα, σάν ήταν καλός καιρός, ή νύχη του ή Τούλα τόν έπαανε άπό το χέρι και τόν έκρυψε να καθήση στην ίδια πάντα θέση, σάν πλάτανος κ' έτσι έστρεκε και ίσασε το ραβδί που δά γερνούσε ο Δημητρός άπό τα χωράφια να τότε πάρη, να τότε ξαναφέρη στο σπίτι. Και το σπίτι τους βουζάταν λίγο παρέα, στη δημοσία... Κάτω ήταν χάνι που έδινε τροφή και κεριά στους περάτες, νερό για τα ζώα, κ' άπό πάνω το σπίτι με τη χωριά ξελάτζα του, πέρα-πέρα. Και πίσω περβόλι και λιόδεντρα...

Άπό κεινο το δειλινό δέν ξανάειδα το γέρο Κρητιζό, γιατί την άλλη μέρα έφυγα άπό το χωριό. Έμαθα όμως την τραγική του τύχη... Την άνοια ένα βουάδι σέ μια ταβέρνα του χωριού, βότερ' άπο δύο χρόνια, που ήσαν ξανά περασιτός άπο κεί.

Ήτανε νύχτα πιά, στο τζάκι λαμπάδίζανε τα κούτσουρα, κ' ο γεμιοιάτιζος άγέρος βούζε στα κερτιάδια του στενωαχουο κερτιλειού... Κάθως έπίναμε το μαρωκοζινο κεριά της Νεμίας (που θάλεγε πώς είχε μέσα τον καιτό άπό το θηκό του θηλιού λιονταριού) ρώτησα Έξαγκα το φίλο μου το Σταθιάζοχη του σιδεροδρόμου, που ήταν γέννημα-θούμα του χωριού:

— Άλήθεια, τι γίνεται κεινος ο γέρο Κρητιζός, ο Μανουάλας;... Ζή άζομη;

— Ά, ο κερτιαν Σήφης;... Μας άφησε χρόνονε!

— Έ, χαρούς του πιά ήτανε.

Ό Σταθιάζοχη ζάρωσε τα φρόδια, και κερτιλώνοντας τη φωνή, για να μην άκούσων κούποια άγογιατές που πίνανε πιάγι μας, έλεπε: — Βέβαια, χαρούς του ήτανε να πεθάνη... μά ίσι κ' έτα!... Σε λίγο, που φέγανε άπο την ταβέρνα οι άγογιατές κ' ο κερτιλας νύσταζε πίσω άπό το τζάκι του, ο Σταθιάζοχη μου διηγήθηκε την ιστορία του ματάριου Σήφης, την άλλοττοι:

— «Έκείνος ο Δημητρός, ο νοναχογιός του, ήταν άματός. Άρνού παντρούτηκε άπό άγάπη, χωρίς προαία, βουλήθηκε βότερα να κερτινήση... Λοπόν, πουλάει ένα χωράφι, άφήνει γιατί στην γυναίκα του, και μπαίνει σ' ένα μεγάλο πατόρι να πάη στην Άμερεια. Ίσα μάλιστα στη Χιλή, στο Βαλπαρόσο, που βγαίνει το νίτρο κ' έχει και νερά άσημα, που οι άνθρωποι πεθάνων άπό το σηκότι τους. Έχει και παπιαγάλους, ξέρες, και πετόιν, φροούτ' άπο τόνα δέντρο σ' άλλο, όπως έδώ τα σπογγίτια... Μάλιστα ένας μετανάστη, άπό τ' άλλο χωριό, το Κυβέρι, που γέρος τις προάλλες άπό τη Χιλή, έφερε ξανα παπαγούλα που μιλάει Σπανιόλια και τόν κερτιμωρίζει «Μποίνος κτίες, Νιάνη! του λέει, μπονένος ντίες!» και ξεκαρδιόζεται στα γέλια.

— Καλά τόρα, φίλε μου, για τους παπαγάλους θά λέμε;

— Ά, ναί... λέγαμε για το γέρο... Λοπόν, ο γέρο Σήφης, σάν άπόεινε μόνος, με τη νύχη του, έστρεκε πούδ παραπονεμένος. Τυφλός άνθρωπος, βλέ-



πεις, ένα γυό είχε και κείνον στην Ξενιτιά. Άνθρωπο να τότε κοιμάντορ, να του παρασταθή, που λέει ο λόγος, δεν είχε. Γιατί ή νύφη του, που στην αρχή του ήταν όλο μέλι-λάγος, σαν έφυγε ο άντρας της, τόν παραμέλησε τόν πεθερό της, δεν τή πήγαινε καθόλου καλά μαζί του... Τόν είχε, βλέπεις, εμπόδιο και μάρτυρα στα κακούριά της ή κοκόνα ή Πατρινά!...

— Δηλαδή; — Δηλαδή, θέλω να πώ, πώς ή νύφη του ή Τουλά δε βγήκε καθόλου καλά... δεν κράτησε τήν τιμή του Ξενιτεμένου τ' άντρός της... Νά ξέρεις όμως, πούν παντοενη, ήταν κάμποσο καιρό άφοβωνισμένη μ' έναν καροτσέρη, Άγλαδοκακίτη και καλόν κτηνοδό μάλιστα, που φάνετα πως τόν άγαπούσε κίολας... Μα κείνος, 'Αλέξης τ' όνομά του, πήγε στρατιώτης, στά Μιχανιά, στην 'Αθήνα, και σαν έγύρισε από τόν στρατό, παντρεύτηκε στόν τόπο του κ' ούτ ή τον λογάρισε τούτη πιά... Τότε βρέθηκε ο Δημητρός, ο γυός του γέρον δηλαδή, τήν ή άγάπησε. Ήταν άπάνω στην έλικιά της ή οσαμίση. Γεμάτη κοπέλλα, ψηλή, σταράτη... Ρώτησε κ' έμαθε πως τάχε με άλλον περητέρα, μα ο φωνακάς ήταν στα γερά ταμτημένους, και δε λογάρισε τίποτε και τήν εζήτησε. Έξεϊνη δέχτηκε να τόν πάρη, γιατί σφάερο της, βέβαια, ήτανε...

«Σάν πέρασε κάμποσος καιρός, λέει ο Δημητρός τής γυναίκας του: —Τουλά, τής λέει, δεν είναι προκοπή εδω στο χωριό με τή γής... Νά πάω στην 'Αμερία, κοντά στα Ξαδέφια μου, να πιάσω δουλειά, και σου στέλνω τά ναύλα μ' έρχομαι». —Σύρος, καλέ μου, τοίτε κείνη που άλλο δεν ήθελε... Και σαν έφυγε, που λές, ο Δημητρός, πάει μα Κιριακή ή Τουλά στόν Άγλαδοκακίτο, στο πανηγύρι, σημαί τον πρώτο άφοβωνιστικό τής και τή Ξαναφαιτάγνονε! Ξαναγνωρίζει κείνη στο χωριό, τοιούτ' κ' αυτός οε λίγες μέρες από πίσω, με τή σούστα του, και κοντεύει στο χάνι που είν' από κάτω... Και τόν έπιασε τή νύχτα, τά μεσάνυχτα, σάπι... 'Ο γέρος τότε καταλάβει, άνοιγε... Δε μπόραγε όμως να μιλήσει, γιατί και τί να πη, τί να κάνει, στραβός άνθρωπος, άνημπορος; Καθίτανε λοιπόν καθάρι στο στρώμα κ' άναστήνασε «όρη ζωή!» και καταρίστανε τόν Χάρο που τόν έξέθασε...

«Ένα παιδάκι, ένα συγγενόδι του, πήγαινε καμιά φορά και τόν έπαιων από τόν χείρι και τόν έφερον να κάτση στόν πλάτανο, τόν οίκα, κοντά στη λίμνη... Κι' ο τυχλός έστρεψε όφως άμύλητος, κατάντιζον στόν 'Ηλιο, με τόν κεφάλι σκιατό στο στήθος, ως που νύχτιονε, κ' έαγγίτανε τόν παιδί να τόν Ξαναπάρη.

«Όμοις κοίτα να ιδής: Ένα βράδι, που άζωνσε κονθέντες στην πλαγινή τήν κάμιαρ, κ' ήταν ή Τουλά με τόν 'Αλέξη, ο γέρο Κορητιάς άγρίστανε... Σημάθηκε πάλιν, κ' άρχισε να λέη δυνατά πως αυτό είνε ντροπές πράματα και πως αυτός δεν τά νταγιάται άλλο... Και φοβήσε πως θα κατέη κάτω, να πάρη όπως μπορεί στην έκκλησία, να πιάση τόν σκονί τής καμιάνας και να τή βαφή: Έρωξάτε, χριστιανοί, θα φρονιάξω, έλεγε, σήτε να δήτε πως μια παντρεμένη γυναίκα, Ξενοφροίτισσα, ντροπιάζει τόν χωριό!... Σήτε να ιδήτε τή νύφη μου τήν Τουλά με τόν 'Αλέξη τόν καιγό της!...» Κι' ο Χατζής, πουχε τόν μαζούζι κάτω από τόν σάπι, άνοιγε τόν σιαματά και τις φοβόρες τού γέρον, κ' έλεγε που θα πάη να τελήση όλη αυτή ή ιστορία!...

«Λοιπόν, ύστερ' από κάμποσες μέρες, ένα φρονιό, ή Τουλά κατεβάνει πρώτα στο περβόλι κ' άρχίζει να φρονιάη τόν γέρο: «Πατέρα!... Πατέρα!... που είσαι;» Άλόκει βγαίνει στο δρόμο και φωντά τόν Χατζή μ'ήν εϊδε τόν τυφλό;... Μα ούτε κείνος ήξερε να τής πη, ούτε κανέννας... Και τότε ή Τουλά βγήκε πιο πέρα και πήγαινε δώ και κεί ρωτιώντας, ως που έφτασε στη λίμνη, σκούζοντας όλοένα, μ'ήν εϊδαν τόν γέρο;... Μα ο γέρος δε φωνάτανε πονθενά... Και ή Τουλά γύρισε σπίτι της πλάτνισμένη.

«Όμοις κοίτα να ιδής: Έκει κατ'ό μωμέρι, να κ' έρχεται τόν παιδί, τόν συγγενόδι και λέει πως βρήκε τόν ραβδί του τυφλό στόν όχο της λίμνης, μέσα στα σπαθόροτα κ' έλαχε τόν παιδί κ' έλεγε πως σίγουρα ο γέρος θα βγήκε μόνος του από τόν σπίτι και παρατάντας ύπτεσε στη λίμνη και θα πνίγηκε!... Τότε ή Τουλά έπιασε τις φωνές και τραβήκε τά μαυλιά της, κ' έφαξε τά πορτα της σρεχάτε, Χριστιανοί, έλεγε, άνθρωπος πνίγεται!» και δε συλλογίζτανε πως ο γέρος ήτανε αλάκερος όρες χμιμένος και γλιτωμό πιά δεν είχε...

«Έγινε από τή λίμνη μαζεύτερη όλο τόν χωριό, κ' ο πατάς, κ' ή δασκάλα, κ' ο νοματόχαρης που τή φέρονε βόλτα, και όλοι... Ήρθαν από τόν γιελό και οι φραδέδες, στρούζανε μιά φελούκα στη λίμνη, ορίζανε καμιάκα, γάντζους... τίποτα! Τόν εϊδες εδω τόν γέρο, τόν εϊδαν κ' αυτοί... Κι' ούτε Ξαναφαιτάνε ο καφερός ο Σήφης.

— Ποτέ;!

— Ποτέ... Γιατί ή λίμνη μας είνε άπαιτη, ξέρεις, οσομό δεν έχει... Πάρε δυο σκονι θέλεις, οίχνη και μέτρα, βυθό δε

θά βοήσ!... Κάποτε, λένε, που άραξε στο λιμάνι μας ένα Έγγλέζι-κο καράβι, βγήκαν όξω δυο-τρεις άξιωματικοί, και θέλσαν να τήνε μετρούσουνε τή λίμνη. Κουβάλησαν λοιπόν ένα σορό σκονιά που τά σήκωναν πέντε ναύτες... Δοιπόν, τόν μολόβι πήγαινε κάτω, πήγαινε, πήγαινε, πήγαινε, τρείς όρες πήγαινε, σάβησε τόν σκονιά και τόν μολόβι πάτο δεν εφίρεε! Τόβγαλαν άπάνω άλάστοπο!

— Μα πως γίνεται;

— Ξέρω γώ; Νά που γίνεται! Οι ντόπιοι λένε πως ή λίμνη τούτη, στη μέση της, είνε μ'ά τι και βγαίνει στη θάλασσα, τήν κοντινή... 'Ο τι οίχης στη λίμνη, τόν ρουφάει και τόν πάει στη θάλασσα!... Λοιπόν, αν ο γέρος έπεσε στη λίμνη, τόν κουράρι του θα βγήκε στη θάλασσα και θα τόν πήραν τά κίματα και τόν τραβήξαν μακριά, τόν πέλαγο, ή θα τόν χάνανε τά σκούλαφαρα... Πούος ξέρει όμως... μπορεί και...

— Έκοίταξα τόν συνομιλή μου κατάντια, προσπαθώντας να μαντέψω τή σκέψη του.

— Είπες αν έπεσε... Τι θέλεις να πής;

— Χι... Ξέρω και γώ;... κόμπασε κείνος. Πολλά λέει ο κόσμος... Δοκίμας τάχατες είνε να πιάσης ένα γέρο, μάλιστα τυφλό, να τότε καθυδώσης εκά που κομιάται, να σκάψης ένα λάκκο τά μεσάνυχτα να τότε χώσης, και τόν πρού να τρέχης γύρω από τή λίμνη να ξεφονιάξης σαν καρακάξα;... Έτσι, όχι μόνο τήν καμιάνα δε θα μπορη πιά να βαρέση ο γέρος, μα ούτε και τις μίγες... Με βλέπεις που γελιά; 'Ε, γέροσα πιά και γώ, είδα πολλά παραξένα στόν κόσμο τούτο και σιγήσασα...

— Και... οι δυο ερωτημένοι... τόν Ξυγαράκι να λέμει, τί απόγινε;

— Ού, αϊτοί Ξακολοθούνε τόν χαβό τους. Χαμιάλο που τόνζονε... Ως τόσο, ή γυναίκα τόν 'Αλέξη βαρύτερισε και τόν εζώσισε... Τώρα κείνος βροδιΰμεροφάται στις Τουλάς, όλη τήν ήμερα πάει κενήρη, κ' ως λέη ο άλλος ό,τι θέλει... Δε με σχωρνάς, έτσι είν' ο κόσμος... Έόδια!

Τήν άλλη μέρα, κατ'ό τήν δειλά, έκανα τόν περιπάτο μου γύρω από τή λίμνη.

Τά νερά της πάντα γαλήνια, ανατάραγα. Ούτε μια πλάμα δεν έσάλενε τήν Άγροφία ά-κνηρία της... Μερικά Ξερόφυλα, περμένα από τόν πλάτανο, καρβήζανε στα βαθυπόσινα νερά που καθυφύτιζαν τή γήρω τους βλαστήση, τούς κλώνους τών ειζάλυπτον που κρομάνταν κατ'ό τή λίμνη σα μωριάδες διηραμένα φιδιά, τά περασιτά ποιά—όλη τή στεγμένη, ή φυγαλέα ζωή... Κοίταξα τή λίμνη και τόν μυστηρίό της, κεκλωμένη από τή μοναξιά και τή σιολή...

'Αξανά, βροτήσε μ' ντονεφάει, κ' ένα μεγάλο πουλί άπρογάλαξο έπεσε μέσα στη λίμνη... Γρήγορα ένα σκολι χόδησε στα νερά να τόν βγάλη... 'Ο κνηρός, ένας σπιβατός, ώμος άντρας, φάνηκε στάν όρτο, πήρε τόν πουλί από τόν στόμα του σκονιά που τούριζε στην τούνια του. Έπειτα, τραβήξε κατ'ό τά σάπια...

Τόν άκολούθησα, έτσι, χωρίς σκοπό, και σε λίγο τόν εϊδα να κοντοστάνετα στο χάνι, να φωντά κατ'ό μαγαζάτορα, κ' ύστερα ν' άννεβάνη τήν Ξυλιένα σκάλα που φέρονε στο σπίτι, άπάνω... Στο κεφάλισαλο ήταν μια γυναίκα γλυκάια, μεγαλόκορη, σταράτη και τόν δέχτηκε με χαρόφως. Όβλεπε κανείς πως είχε άκωσις τή ντονεφά και τόν περιμενε. Φορούσε κόκκινο ποκάκι κ' ήταν καλοχτενισμένη.

Καθώς έβανά, αυτή ήταν ή Τουλά.

ΣΤΕΦ. ΛΑΦΝΗΣ

Η ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΠΟΙΗΣΙΣ

ΔΙΣΤΙΧΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΗΛΙΟ

Όνας σ' έγένηνα ή μάνα σου, ο ήλιος εκάτεβη και σούδοκε τήν όμορφιά και πάλι Ξαναεβή. 'Ο ήλιος τις άχτιδες του ως πάλι να τις στερέηη κ' ως έρθη από τόν λόγος σου να τις Ξαναγουρήη. 'Ο ήλιος όταν έτιχεν εσένα ν' απαντήση, άπ' τήν πολλή σου όμορφιά κ' εκείνος έξαλιση. Έλαμνε ο ήλιος τόν ταχύ, μαραίνει τά χορτάρια, κ' εγώ με τις άχτιδες μου μαραίνω παλλήκαρια.

Ώ ήλιε μου, χαμιάλο και πιά—ρε τή γραφή μου, παρακαλώ σε να τήν πάζ εκεί [ποδύ τόν πουλί μου.

Ήλιε μου και παράλιε μου και [κρομογυροστή μου, είσαι κ' εσύ, είμαι κ' εγώ, μα [ποιά όμορφότερη μου;

